

МАЈКАТА ВО'@ЈА ЗА VE

ДЕЛ ОД ГРАДБАТА НА
МАНАСТИРОТ "ЗОГРАФ"

Пишува:
Александра ВАСИЛЕВСКА

Во срцето на полуостровот Атос, во неговиот северен дел, на западниот брег, распространет во неколку долини се издигнува манастирот "Зограф". Од манастирот "Хиландар" тој е оддалечен два часа пешачење, а толку и од манастирот "Есфигмен" кој, пак, се наоѓа на источниот брег од Атос. Карактеристичната положба на местото каде што е лоциран манастирот, помогнала тој да биде спасен од распаѓање. Во минатото, чуварот на манастирските порти секогаш бил подготвен навреме да ги извести монасите за гусарските напади, како и за сите кои се приближувале. Често се случувало да го надмудрат, дури и да го убијат, така што гусарите можеле слободно да влезат во манастирот и да го ограбат. Гледано од север кон југ должината на манастирот е многу поголема од широчината. Патеписците забележале дека порано во него немало посебна зграда за живеење. Братските ќелии се наоѓале на четирите страни на манастирот, распоредени на сите катови, покрај трпезаријата и околните објекти.

Традицијата вели дека темелите и името на манастирот биле основани од

Традицијата вели дека темелите и името на манастирот "Зограф" биле основани од тројца браќа (монаси) - Мојсеј, Арон и Јован, кои потекнувале од Охрид. Се смета дека неговото име потекнува од една поетска легенда според која, иконата на Св. Ѓорѓи на волшебен начин сама пристигнала од Арабија и се појавила на пристаништето на манастирот "Ватопед".

тројца браќа (монаси) - Мојсеј, Арон и Јован, кои потекнувале од Охрид. Се смета дека неговото име потекнува од една поетска легенда. Имено, во 895 година, Лав Мирниот наредил да се изгради манастир на Света Гора, а декорацијата му ја доверил на највештиот сликар кој таму живеел. За кратко време сликарот ги покрил ѕидовите со фрески, но кога требало да го наслика ликот на Св. Ѓорѓи, неговиот сликарски талент не дошол до израз. Тој постојано работел, но не бил задоволен од направеното. Едно утро, кога обесхрабрен доаѓал на работа, на дното од црквата, среде златото и драгоцените камења, видел толку совршена икона на светец, така што воодушевен од неа паднал со лицето на подот и почнал да се моли. Еден монах, кој во тој момент влегувал во црквата, на иконата го препознал Св. Ѓорѓи, кого го видел во Синај. Двајцата биле воодушевени од ова чудо, за кое брзо се слушало низ царството. Така манастирот го добил името по сликарот Зографос. За иконата на Св. Ѓорѓи однапред се знаело дека таа не е насликана од човечка рака. Освен тоа, монасите велеле дека таа ноќ од иконата излегувала неверојатна светлина. Постои уште една приказна за тоа како манастирот го добил името. Имено, според неа, иконата на Св. Ѓорѓи на волшебен начин сама пристигнала од Арабија и се појавила на пристаништето на манастирот "Ватопед". Отците од другите манастири брзо дознале за ова и за кратко време се собрале пред неа. Почнале меѓу себе да се караат кој да ја земе. На крај, решиле иконата да ја стават на неприпитоменото магаре и да го пуштат да оди таму каде што тоа сака. Тоа се упатило кон зографскиот манастир и застанало пред вратите на црквата.

Излегле отците со свеќи и со кандила и со големо благопочитување и радост ја внеле иконата во црквата, поставувајќи ја на истото место на коешто се наоѓа и денес. По одредено време, некои отци од арабскиот манастир, во кој претходно се наоѓала иконата, дошле на поклонување во светите храмови. Кога ја виделе иконата, тие ја препознале, се зачудиле како таа се нашла тука и го прославиле Бога и Св. Ѓорѓи во зографскиот манастир.

ОПСТАНОК НИЗ ВЕКОВИТЕ

Првото историско сведоштво за постоењето на манастирот е првиот Типик од 972 година, наречен Трагос, кој бил потпишан од игуменот на манастирот "Зограф" - Ѓорѓи. Во текот на X век во манастирот живееле бугарски монаси, но за нивниот живот има малку податоци. Првите податоци за начинот на живот во манастирот потекнуваат од XIII век. Кон крајот на овој век војската на императорот Михаел Палеолог, била единствениот и главен поддржувач на движењето за заедништво на Западната и Источната црква. Подоцна оваа војска ги измачувала и живи ги запалила монасите, кои во тоа време му припаѓале на антисојузничкото движење. Постои и споменик кој сведочи за тој настан, подигнат во 1873 година во предворјето на манастирот. Според овој споменик, настанот се случил во 1276 година.

Во првата половина од XIII век Михаел со своите големи донации најмногу му помогнал на манастирот. Ненадејните напади од страна на Каталонците во периодот од 1307 до 1309 година, придонеле за целосната деструкција на манастирот. Тие убиле многу монаси, го ограбиле манастирот, а на крај ги запалиле и неговите градби. Подоцна, со помош на српските владетели и царевите од династијата Палеолог, разурнатиот манастир повторно бил обновен.

Во текот на турската окупација, манастирот "Зограф" постојано го помагале владетелите на другите словенски држави. Но, периодот на просперитет на манастирот траел кратко, по што тој значително ослабнал во секој поглед, а подоцна бил и напуштен. Манастирот повторно заживеал со појавата на новиот добротвор - унгарскиот владетел Стефан VI. Во 1716 година, со негова помош било изградено и југоисточното крило. Во манастирот во текот на XVIII век, освен бугарски, живееле и српски и руски монаси, но од 1845 година во него

^NI TE NEBESNI VENCI

СВЕТА ГОРА - Империја без круна, држава без армија, земја без жени, богатство без пари, мудрост без книги, кујна без месо, молитва која никогаш не завршува, врска со вечноста која вечно трае, Ода за вечната верба, смрт без оплакување.

Николај Велимирович, Епископот

останале само бугарските. Со оглед на тоа, богослужбата се вршела само на бугарски јазик. Меѓу 1862 и 1869 година биле изградени северното крило и влезната порта на манастирот, изработена од ковано железо, која сè уште постои. Последниот пожар во 1976 година сосема го уништил манастирот.

КУПОЛАТА НА ГЛАВНАТА ЦРКВА СО СЦЕНИ ОД АПОКАЛИПСАТА (XIX ВЕК)

БОГАТСТВОТА НА МАНАСТИРОТ

Денешниот католикон е изграден уште во 1800 година, насликан е во 1817 година, а нартексот е изграден во 1840 година. Неговиот главен дел е покриен со купола која, пак, е поткрепена со осум столбови. Во неговиот центар се наоѓа фонтана, украсена со цртежи од лавовски глави, а основата е фигура на монах.

Соборната црква изградена во чест на Св. великомаченик Ѓорѓи била урната во 1800 година. Се смета дека следната година со средствата на проестосите при Епитропарх, проигуменот Евимиј и проигуменот Порфириј, била изградена нова. Оваа главна црква е украсена со

шари од седефи и прекрасни резби. Освен нив, имало уште осум, кои биле изградени во внатрешноста на манастирскиот комплекс. Двете најважни се наоѓаат во дворот на манастирот, зад католикот и црквата "Св. Кирил и Методиј", во која се наоѓаат прекрасни фрески.

Што се однесува до чудотворната икона на Мајката Божја наречена "Акатистна", постои приказна за некој старец, кој во својата подвижничка ќелија близу манастирот со солзи се молел пред неа и неколку пати во текот на денот го читал Акатистот на Пресвета Богородица. Еден ден, за време на притисокот кој го правеле Латините, старецот слушнал глас од иконата на Мајката Божја. Таа му рекла веднаш да оди до манастирот и да го извести игуменот и братијата дека се приближуваат унијатите, кои ќе му нанесат зло на "Зограф". Браќата со послаба вера да се кријат по шумите, а оние кои сакаат света маченичка смрт да останат во манастирот. Старецот веднаш истрчал да ја исполни необичната наредба. За чудо, пред портата на манастирот ја нашол иконата, ја зел со себе, отишол кај игуменот и братијата и им ја соопштил пораката која ја добил од Мајката Божја. Навистина, набрзо потоа, 22 монаси и 4 мирјани од братството завршиле во оган, во запалената кула тие нашле маченичка смрт и вечни небесни венци. На овие 26 свети жртви се темели победата на Света Гора во една од најтешките битки за чистина на Христовото учење. Овде, Латините навистина претрпеле решавачки пораз на своите надежи.

Манастирот располага и со богато уредена библиотека, во која се зачувани околу 10.000 испечатени книги. Освен нив, таа поседува и многу грчки преписи, ретки словенски и бугарски ракописи, како и многу законици. Најважни од нив се Бугарскиот код 47 и Равомирските псалтири, кои датираат од XIII век, со големина 14x10 см, а освен многуте илустрации тој содржи и уникатна минијатурна претстава на четири змеја, кои имаат тела на птици и глави на кучиња.

ПСАЛТИР ОД XIII ВЕК Е ДЕЛ ОД МАНАСТИРСКИТЕ БОГАТСТВА

Би требало да се спомнат и словенските преписи во кои се раскажуваат животите на мачениците, словенското Тетраевангелие - код 28, кој датира од 1569 година и последниот словенски законик, кој е прв воведен во бугарската историја. Го напишал еден монах во 1745 година.

Освен првата и најважна икона на Св. Ѓорѓи, прекриена со злато, сребро и дијаманти, која датира од XII или XIII век, тука се наоѓаат уште неколку икони на Св. Ѓорѓи. Едната е подарок од некое арапско племе, а другата од Стефан IV, владетелот на Молдавија и Влашка од 1484 година. Во манастирскиот трезор се чуваат и свети реликвији, мантии, свети крстови и голем број икони. Денес празникот на Св. Ѓорѓи се слави на 23 април.

Зографскиот манастир е многу важен за македонската преродба. На почетокот на XIX век овој манастир го напуштиле многу монаси - таксидиоти, кои биле испратени да собираат милостина или помош за манастирот. Освен тоа, тие поканувале и други луѓе да одат како поклоници во манастирот. За време на турско-владеење, монаси - патници оделе низ цела Македонија и вршеле пропаганда против грцизмот, при што отворале ќелијни училишта за учење на словенското писмо. Некогаш, територијата на овој манастир заземала дваесетти дел од целата површина на Полуостровот. Во него се чува и најстариот досега познат ракопис на кирилица. По Првата светска војна, многу манастирски имоти биле ограбени од Грците, а непосредно по Втората светска војна во него престојувале 90 монаси, главно, од Македонија.

По стилот и големината "Зограф" се разликува од повеќето светогорски манастири. Сличен е на "Св. Пантелејмон". Остава впечаток на огромна импозантна мермерна палата со долги и прави, но строги линии.

(продолжува)